

Téma: lidé ohrožení sociálním vyloučením v ČR

Opravila: Michaela Bartošová, bartosov@fss.muni.cz

Lépe formulujte otázky a hypotézy a už během toho přemýšlejte, pomocí jakých otázek v dotazníku je budete ověřovat. Návrh lépe strukturujte, vyhod'te zbytečné věty a odstavce. Neustále si připomínejte, co se po Vás vlastně chce a jestli skutečně zjišťujete, co máte.

Základní výzkumná otázka: Jsou příjemci sociálních dávek ohroženi sociálním vyloučením?

Sociální exkluze

Koncept sociálního vyloučení má své kořeny v 70. letech minulého století ve Francii, kdy byl poprvé použit pro specifickou situaci určitých skupin obyvatel žijících na okraji společnosti, kteří byli odříznuti od pracovních příležitostí a zároveň od záchranné sítě státní sociální pomoci. Existují tři možné pohledy na sociální vyloučení:

1. redistribuční – zdůrazňuje sociální vlivy, které tuto situaci způsobují (mezi ně řadí například existující nerovnost ve společnosti) a zaměřuje se na osoby žijící v chudobě
2. etický – zdůrazňuje kriminální chování a morální úpadek celých sociálních skupin či obyvatel městských čtvrtí, které se ocitly v sociálním vyloučení
3. integračním – sociální vyloučení je zde chápáno jako totožné s vyloučením z trhu práce

Sociální vyloučení tedy můžeme definovat (při vědomí různých způsobů užívání tohoto pojmu) jako proces, kterým jsou jednotlivci i celé skupiny osob zbavovány přístupu ke zdrojům nezbytným pro zapojení se do sociálních, ekonomických a politických aktivit společnosti jako celku. Proces sociálního vyloučení je primárně důsledkem chudoby a nízkých příjmů, přispívají k němu však také další faktory jako je diskriminace, nízké vzdělání či špatné životní podmínky. Sociálně vyloučení jsou odříznuti od institucí a služeb, sociálních sítí a vzdělávacích příležitostí. Projevem sociálního vyloučení je tedy například dlouhodobá nezaměstnanost, závislost na sociálních dávkách, život v prostorově vyloučených částech obcí (ghettech), nízká kvalifikace, špatný zdravotní stav, rozpad rodin či ztráta sebeúcty. Jako adaptace na podmínky sociálního vyloučení se často vytváří specifické hodnoty a normy, mezi něž patří například důraz na přítomnost, neschopnost plánovat do budoucna, pocity beznaděje a bezmocnosti či přesvědčení, že člověk nemůže ovlivnit vlastní sociální situaci.

INDIKÁTOR SOCIÁLNÍHO VYLOUČENÍ = PŘÍJEMCI DÁVEK SOCIÁLNÍ POTŘEBNOSTI

Sociální potřeba

Dnem 1. ledna 2004 nabyla účinnosti jedna z největších a nejvýznamnějších novel zákona č. 482/1991 Sb., o sociální potřebnosti, ve znění pozdějších předpisů. Novela přinesla zpřesnění řady již existujících podmínek, což přispěje ke zvýšení právní jistoty občanů a sjednocení praxe, zavedla ale rovněž některé podmínky zcela nové. Dávky sociální péče poskytované podle zákona o sociální potřebnosti (tyto dávky bývají zcela nesprávně nazývány "dávkami

Komentář [b1]: V obou prvních odstavcích Vám chybí odkazy na literaturu, dole pod textem potom seznam literatury, ze které čerpáte.

Komentář [b2]: Co pro Vás vyplývá z této věty? Proč je tu tak zdůrazněna bez dalšího vysvětlení?

do životního minima”) jsou poskytovány z důvodu nízkého příjmu a nemožnosti jeho zvýšení a naplňují právo na pomoc v případě, že se občan ocitl v situaci hmotné **nouze**.

Komentář [b3]: Jaký je smysl tohoto odstavce ve Vašem výzkumu?

Další výzkumné otázky:

Hrozí příjemcům dávek riziko **chudoby**?

Mají příjemci sociálních dávek dostatek finančních prostředků na zabezpečení svých potřeb?

Mají příjemci sociálních dávek pocit vyloučení ze společnosti?

Komentář [b4]: Máte se zabývat sociální exkluzí, ne chudobou.

Hypotézy:

Matky samoživitelky žijí na hranici životního **minima**.

Zdravotně postižení lidé žijí na hranicích životního minima.

Příjemci sociálních dávek se cítí sociálně vyloučení ze společnosti.

Zdravotně postižení lidé se cítí sociálně vyloučení ze společnosti.

Komentář [b5]: Proč se zabýváte zrovna matkami-samoživitelkami? Bylo to v zadání?

Nezapomínejte, jaké je Vaše zadání a přemýšlejte nad tím, jestli tomu odpovídají Vaše otázky. Otázky a hypotézy spolu navíc souvisí: ke každé otázce se váže jedna hypotéza.

Dimenzionalita sociální exkluze - situace vyloučených

Existuje řada pokusů určit dimenze sociálního vyloučení, jako jsou:

(1) spotřeba zboží a služeb na trhu (kupní síly),

(2) produkce neboli participace v ekonomických či sociálních ceněných aktivitách (zejména na placené práci),

(3) politická participace a politický vliv a

(4) sociální integrace neboli integrace v rodině, sociálních sítích, komunitě etc. (Burchardt et al. in Mareš 2006).

Velmi často se rozlišují jednoduše **tři základní dimenze**

sociální exkluze, a to: **ekonomická, politická a sociální** (Bhalla and Lapeyre in Mareš: 2006).

Ekonomické vyloučení je zdrojem (ale také důsledkem) chudoby a představuje vyloučení ze životního standardu a životních šancí obvyklých ve společnosti či dané kolektivitě. Jednou ze základních forem sociální exkluze je dnes marginalizace na trhu práce. Ať již jde o nezaměstnanost (vyloučení z placené práce) nebo o vytlačení na sekundární trh práce a segmentarizaci pracovní kariéry čili časté střídání placeného zaměstnání a nezaměstnanost (vyloučení z „dobré práce“). Podle (Percy-Smith:2000 in Mareš: 2006) zejména dlouhodobá nezaměstnanost, nízký příjem a s ním spojená příjmová chudoba patří k formám ekonomického vyloučení.

Nejde ovšem jen o nezaměstnanost. (Rodgers:1995 in Mareš:2006) rozlišuje mezi

(a) vyloučením z trhu práce - rostoucím počtem nezaměstnaných a růstem obtížnosti jejich reintegrace do placené práce a

(b) vyloučením na trhu práce - situováním jedinců i sociálních

kategorií na sekundární pracovní trh s jeho nejistými a nestandardními pracovními kontrakty, nízkými výděly, nevhodnými podmínkami práce, takřka nulovými požadavky na kvalifikaci a neúspěšností vykonávané práce.

Komentář [b6]: Toto je nejdůležitější, samy píšete že základní. Měly byste proto rozpracovat tyto dimenze a vynechat zbytečný výčet dalších „pokusů“